

Convent de Sant Francesc

Calaf

Ubicació

Comarca: Anoia
Lloc/Adreça: Carrer del Xaurador
Emplaçament A l'altre costat de la via del tren. Al camí vell de Prats de Rei.
Alçada: 665

Coordenades:

Latitud: 41.73055
Longitud: 1.51749
UTM Est (X): 376704
UTM Nord (Y): 4620922

Classificació

Número de fitxa 08031 - 129
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Modern Barroc
Segle XVIII
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: El claustre conserva els seus murs de façanes amb pèrdua de verticalitat al costat sud i amb estintolaments moderns que subjecten les façanes amb les parets centrals del convent mitjançant barres de ferro que subjecten les estructures a l'alçària del pis i de la planta golfes. Ha perdut gran part de la coberta. L'arrebossat dels murs interiors s'està perdent. L'interior està cobert de vegetació.

Protecció Legal
Observacions protecció: BCIL
Número inventari IPA: 4287
Generalitat i altres inventaris
Accés Restringit
Ús actual: Sense ús
Titularitat Pública

Titular:	Ajuntament de Calaf
Fitxes associades:	
<u>Convent de Sant Francesc</u>	
Autoria de la fitxa	Jordi Seró i Ferrer. IN SITU Patrimoni i Turisme
Data de registre de la fitxa:	dv., 20/11/2015 - 01:00

Descripció

El convent forma una unitat arquitectònica de planta rectangular en la qual al costat nord s'hi troba l'església de Sant Francesc, i al sud, la construcció conventual. Tot el conjunt mostra una austeritat en la construcció pròpia de l'orde franciscà, si bé l'església té uns valors constructius i formals que destaquen de la resta d'edificis. L'accés principal estava orientat sobre l'eix que forma el passeig de Sant Jaume, camí que comunicava el convent amb la vila i que va quedar tallat amb la construcció de les vies del ferrocarril l'any 1860.

Església

Es tracta d'un edifici d'estil barroc, de planta rectangular amb un absis carrat i amb una llargada de 33,60 metres i una amplada total de 23 metres, conservant una alçada molt inferior a la que hauria tingut en origen. S'estructura amb una sola nau de 10 metres d'amplada i quatre capelles laterals. L'accés principal està situat a la façana oest, conservat en la seva totalitat malgrat l'estat ruïnós de l'edifici. El portal, de mig punt, està flanquejat per dues mitges columnes que sustenten un fris rectilini motllurat coronat per un frontó semicircular que encercla un motiu decoratiu central amb ornamentació barroca i dos més petits situats a ambdós costats del principal, amb motius florals i geomètrics. Per sobre de la cornisa se situen tres elements ornamentals.

Probablement totes les façanes de l'església haurien estat llises, essent els motllurats només presents als sòcols de les cantonades. El conjunt dels murs interiors són de paredat i tots ells estan revestits amb morter de calç. Tocant al presbiteri es conserven dues portes que devien donar accés a la sagristia o a una capella lateral. També es conserva l'escala i el pas de pujada a la trona de predicar, situada al costat esquerre. Al peu de l'església, per sobre de l'entrada, s'erigia el cor, i per sobre de les capelles laterals haurien existit llotges que s'obrien sobre la nau central. El tancament, com era habitual en aquella època, hauria consistit en voltes d'aresta i arcs torals que descansarien sobre les pilastres de la nau que encara es conserven. La formació poligonal de les parets del presbiteri suggereix el tancament superior de la volta format per una gran petxina que cobria el quart d'esfera del presbiteri.

Les capelles laterals van patir severes modificacions des de l'abandó del convent. De l'ús del convent com a caserna es conserven part dels abeuradors i menjadores pels cavalls instal·lats a les capelles, les quals a més van ser dividides en dos pisos. El paviment original de lloses de pedra fou arrencat, possiblement abans de l'ús militar. Durant l'última transformació coneguda del convent, els portals i arcs de les capelles van ser tapiats, es va instal·lar una nova teulada i també es van fer noves divisions internes. La nau de l'església, per la seva banda, va restar com a pati obert. Amb aquestes modificacions, totes les façanes del convent van quedar unificades en alçada.

Convent

El convent s'estructurava a partir d'un claustre situat al centre del conjunt i a partir del qual s'organitzaven totes les dependències, que formaven tres ales (oest, sud i est) seguint la tipologia funcional dels convents franciscans. Les modificacions que ha patit l'edifici fan que sigui molt complicat conèixer amb exactitud quina era la seva distribució original. L'accés principal seria segurament la porta amb llinda adovellada situada al costat de l'actual accés (de construcció posterior) i que es troba tapiada. La cuina podia haver estat situada a l'angle sud-oest, el refectori en el tram central de l'ala sud i la sala capitular a llevant. També trobem un espai soterrat sense cobrir que podria haver estat el celler. A ponent i llevant es conserven menjadores de cavalls i un abeurador amb la data de 1884. La primera planta estava ocupada

majoritàriament per les cel·les dels frares, amb un dormitori i una sala de treball.

Observacions:

Durant la realització de l'estudi arquitectònic i l'aixecament de plànols del conjunt portat a terme l'any 2009, es féu un petit reconeixement arqueològic de l'església. S'efectuaren dues cales tocant a la pilastra del costat dret del presbiteri, que constataren la pèrdua del paviment de la nau, i una segona a l'interior de la sagristia, que no donà gaire informació. A l'exterior, s'estudiaren les restes de pavimentacions i construccions que havien estat destinades a cavallerisses i la bassa. Finalment, al peu de la façana de l'església es trobaren les dotze dovelles de la rosassa.

Cont. Descripció: El claustre és de planta quadrada amb quatre galeries de pas que tenen una llargada de 25 metres. Estan formades per sis arcs de mig punt recolzats sobre pilars quadrats, amb capitells toscans i bases motllurades. Les façanes estan construïdes amb parets de maçoneria i es conserva parcialment un estucat de morter de calç amb coloració de terra que dibuixa un fals carreuat. Totes les façanes disposen de dos balcons de llinda i brancal de pedra i petits òculs als extrems que donen llum al passadís interior. A l'alçada del primer pis hi ha una petita cornisa llisa. Vuit gàrgoles permeten el desguàs de les teulades sobre el pati, on l'aigüal pluvial és recollida al perímetre del pati gràcies al pendent que forma el terra. El pati està pavimentat amb grans llambordes de pedra formant un dibuix en creu centrat amb la cisterna soterrada, situada al centre del pati i que disposa d'un brocal motllurat de planta quadrada i xamfrà als angles. Del sostre original només es conserva una petita part a la galeria de ponent, seguint la distribució marcada pels arcs de la galeria i tancades amb voltes de creueria de rajola revestides amb estucat llis. Amb el reaprofitament del convent es van construir sostres amb bigues i llates de fusta. La galeria de ponent tenia quatre grans portes situades en els seus extrems, trobant-se tapiada la que donava accés a l'església. A la de llevant trobem dues portes més que comunicaven amb la planta baixa d'aquesta banda (la de l'angle sud està tapiada).

En tot el conjunt del convent, els sostres estaven formats per voltes de rajola que tenien un revestiment pintat. Tots els paraments estan construïts amb paret de maçoneria, que avui ha perdut l'estucat, i només les obertures de portes i finestres i els angles que formen les façanes van ser construïts amb carreus. L'ús militar del conjunt va comportar no només la modificació de les estructures existents, sinó també la construcció de noves edificacions, com ara una cavallerissa adossada sobre la façana de ponent. També formaven part del conjunt, a la banda nord, una bassa destinada a la recollida d'aigua i que fou modernament enderrocada, i un pou a la banda sud, tancat per una petita edificació de planta rectangular.

Història

El Convent de Sant Francesc va ser construït durant el segle XVIII en el mateix lloc on hi havia l'antic priorat de Sant Jaume, erigit el 1069. Aquest priorat depengué de la canònica de Sant Vicenç de Cardona fins a 1592, quan el priorat passà a ser Col·legiata. L'edifici s'abandonà el 1639 quan s'inaugurà la nova església de Sant Jaume a l'interior de la vila.

L'any 1696, el consell municipal va demanar la presència dels frares a Calaf, presència que fou concedida per la duquessa de Cardona Catalina Antònia, amb consentiment del bisbe de Vic. La vila va oferir el terreny i els diners necessaris per construir el convent, fent-se efectiva la possessió del terreny per part de l'orde franciscà l'any 1715. El convent va ser inaugurat el 12 de setembre de 1729, tot i que l'església va ser acabar amb posterioritat.

Amb el pronunciament de Riego l'any 1820 i l'arribada dels liberals al poder es produí la desamortització dels béns de l'església i la supressió de les comunitats monacals. Per arribar al nombre de frares mínim que la nova llei exigia per a la subsistència dels ordes regulars, els frares del col·legi franciscà de Vic foren traslladats a Calaf el 1821. L'any següent, la vila va ser escenari dels enfrontaments entre els liberals i els

reialistes. Davant la notícia de què els reialistes havien ocupat Calaf, els liberals van sortir des de Cervera però en arribar, aquests ja havien fugit. Les tropes liberals, però, es van quedar a Calaf, allotjant-se al convent de Sant Francesc. La por va fer que molts dels frares fugissin, i la comunitat va ser finalment suprimida.

Durant la Primera Guerra Carlina (1833-1840) el convent va ser sacsejat i incendiat, i la promulgació de les lleis desamortitzadores de Mendizabal comportaren l'exclaustració. A partir de 1835, el convent restà abandonat i patí un període d'ocupació militar arran les successives guerres carlines, la qual cosa va provocar la degradació contínua tant de l'edifici com del seu arxiu.

L'any 1855 el convent és adquirit per un particular i l'any següent, amb l'enderroc del campanar i la caiguda de la teulada del temple, passa a servir de magatzem i de cort pels animals. Posteriorment, el 1870, el convent tornar a caviar de propietari, i part de l'edifici es fa servir de magatzem de vins entre 1881 i 1884. Les modificacions i les afectacions van continuar també durant bona part del segle XX, quan es van construir uns habitatges a la banda sud.

Bibliografia

SOLSONA PIÑA E. (2009). Avantprojecte de l'obra de restauració del Convent i Claustre de Sant Francesc de Calaf.

